

Răzvan
PETRESCU

— *Fiction-Ltd* —

Andantino

povestiri

POLIROM
2026

Cuprins

<i>Nota autorului</i>	7
Traducătorul	9
Autorul	17
Editorul	29
Profesorul	37
Un om ordonat	61
Empatie	75
La o filmare	87
Din însemnările unui cititor	101
Drumul spre serviciu	117
Toni	123
Stres	139
<i>Postfață</i> (Răzvan Năstase)	151

Traducătorul

Nu am avut nici o problemă la prima pagină, dar în a doua am dat peste „Ochii lui luceau ca securea călăului“. Pentru cine nu știe: înainte de a se apuca de lucru, un traducător serios citește mai întâi toată cartea în original ca să vadă desfășurarea intrigii, cum este rezolvată și, mai ales, pentru a se obișnui cu stilul, atmosfera, profilul personajelor, culoarea locală și motivațiile psihologice. În timpul traducerii, trebuie să fie smerit ca un cameleon, adică să se piardă complet în peisajul narativ, să fie invizibil stilistic și conștient că nu are voie să intervină cu nimic în text, nici măcar cu o virgulă – ar schimba cadența frazei. O deosebită importanță o are și starea scriitorului, organică sau anorganică. Dacă este-n viață, dificultățile sînt mari, trebuie să-i trimiți prin e-mail fiecare paragraf, unii vor fiecare frază sau, mai rău, te obligă să explici la telefon – convorbiri care te seacă la inimă deoarece

ești plătit cu un euro pentru 2.600 de semne și la sfârșitul cărții factura telefonică va fi mai mare decât suma primită de la editură. Însă dacă autorul este îngropat, orice fel de greutateți dispar ca prin farmec, situație pe care ne-o dorim toți cei din branșă, iar eu am noroc – scriitorul meu a murit de doi ani. Să revin: când am citit mica frază pomenită mai sus, prima întrebare pe care mi-am pus-o a fost dacă nu cumva beletristul a folosit o imagine nepotrivită, pentru că securea nu poate străluci decât dacă-i așezată cu lama-n sus, așadar pentru a fi comparată cu o pereche de ochi trebuie privită dintr-un copac, de exemplu. Sau osînditul e obligat să stea cu fața spre cer pentru a i se tăia capul, situație dezaprobată de orice gîde respectabil deoarece, deși nu s-ar spune, e și el om. În al doilea rînd, cum acțiunea se petrece-n Turcia, am pus sub semnul întrebării însăși securea, turcii folosind pentru astfel de operațiuni delicate fie un ștreang de mătase, fie un iatagan mic cu care retează gîtul condamnatului. Ștreangul nu poate străluci, iar cu un iatagan de dimensiuni culinare nu poate despărți capul de trup dintr-o singură lovitură oricît de îndemînatic ar fi profesionistul – obligat într-un asemenea caz să facă mai multe mișcări de tip fierăstrău în timpul cărora victima rămîne-n viață

și cere apă. Nu sînt semnalate nicăieri surse de apă situate în apropierea locului de execuție, prin urmare se ivește a doua întrebare, ce poate face un funcționar de stat care vrea să-și îndeplinească sarcina în chip exemplar, să presupunem că-și cheamă ucenicul și-i poruncește să meargă pînă la fîntînă ca să scoată o găleată plină, durează mult, este posibil ca găleata să fie spartă, fîntîna să fi secat ori să aibă pe fund nămol care l-ar tulbura pe cel însetat, sau îi spune discipolului să încalece pe motoretă și să se ducă pînă la cel mai apropiat magazin sătesc de unde să cumpere un pahar cu borviz, pare o variantă mai plauzibilă, însă magazinele rurale din Turcia nu vînd decît bragă, și-atunci ucenicul aduce-n mare viteză o astfel de sticlă cu băutura cu miros specific și gust acrișor, i-o înmînează călăului și ăsta i-o dă condamnatului care-ncepe să bea și i se face și mai sete, braga nu-i acrișoară, ci dulce, ba mai mult, curge prin despicătura deja practică sub mărul lui Adam, și la asta se adaugă vomitatul brusc din cauza mirosului scîrbos, voma, în jet, ajunge pe pantofii călăului, o pereche scumpă, din piele, de la oraș, erau albi pînă-n clipa-n care au fost murdăriți, acum călăul s-a enervat și nu-și mai poate îndeplini misiunea așa cum trebuie, calm și eficient, prin urmare împlîntă

iataganul în pieptul nefericitului, ia securea și-i taie mîna cu care a dus braga la gură.

Apoi, ce anume strălucește-n ochi? Pupila e o găurică. Sclerotica, o membrană fibroasă netransparentă. Irisul nu poate străluci. Și așa, pornind de la cîteva cuvinte care nu dădeau nici un semn că m-ar opri din treabă, am înțeles într-o străfulgerare cum mii de poeme și de romane greșesc fundamental atunci cînd ne pun să citim despre ochii ei strălucitori (de la febră, dorință, cînd naște). La fel, nici ochii lui nu pot licări, nici măcar atunci cînd se aruncă-n luptă. De aici, o singură concluzie: avem ochii opaci. Am verificat imediat în oglinda pe care-o țin pe birou, așa este, nici vorbă de strălucire, albul globilor oculari îmi este împînzit cu litere turcești. Totuși, ca să fiu riguros, există o posibilitate, singura, ca ochii să sclipească: atunci cînd sînt acoperiți cu o peliculă de lichid, fie de la ploaie, deci este obligatoriu ca-n momentul descris să plouă cu găleata, fie de la plîns. Însă judecînd după cele petrecute în pagină (nu plouă deloc și nimic nu justifică curgerea lacrimilor mai ales că eroul este bărbier), lichidul nu are nici un motiv să picure. Sau poate că nu-i vorba de strălucire, ci de lucire. În turcă există un singur cuvînt pentru cele două verbe, *parlamak*. Compar cu traducerea

în engleză, ei bine, și aici avem doar un singur cuvânt, *shine*, pe care nu l-aș utiliza din pricina unei posibile trimiteri la filmul lui Kubrick, *shine* și *shining* înseamnă a străluci, strălucire, strălucitor, adică aproape același lucru, și ar fi destul de improbabil ca hotelul Overlook să se ridice ca un pachetot cu toate punțile luminate într-o scriere despre un sat prăpădit din Anatolia, cu toate că nu-i complet exclus să se arate brusc prin ninsoarea deasă, eventualitate-n care Jack Nicholson ar trebui să joace rolul muhtarului, un primar cu barbă albă lungă și să se evaporeze nimeni nu știe unde, totuși nu înainte de-a lovi năprasnic cu satârul în ușă. Ca să nu mai amintesc de meseria personajului principal (dacă el este cel ucis, reînvie mai târziu ca personaj secundar), autorul scrie că-i *berber*, ceea ce la noi se traduce prin bărbier dar și prin frizer, așadar nu se știe precis cu ce se îndeletnicește mai ales că și-n engleză *barber* indică aceleași două meserii distincte, bărbierul ocupându-se numai de barbă, în vreme ce frizerul, aflându-se pe o treaptă profesională superioară, mai și tunde. În fine, *parlamak* sau nu – rămîne de văzut –, mă reîntorc deocamdată la unealtă, toporul, căci nu-i neapărată nevoie de o secure: evident, nu poate luci din cauza lacrimilor, exceptînd cazul în care, prin cine știe

ce mișcare irațională, cel executat plînge pe tăiș, o altă situație, ceva mai realistă, fiind aceea în care securea a căzut din mîna călăului din pricina unui atac de cord. Ar mai fi cu putință ca lucrurile să se petreacă la lumina lunii – care lucește-n lamă –, în bătaia soarelui – același lucru –, ori pe o ploaie torențială – imposibil, deoarece așa cum am amintit e secetă, iar dacă prin cine știe ce minune se rup zăgazurile cerului, pe-o asemenea vreme călăul nu-și vede bine victima – frizerul, sau mai bine un artist local –, și lovește alături, în cîine (iubește nefiresc de mult cîinii și are unul care-l însoțește mereu la lucru, un chihuahua). Decapitarea simpaticului canid duce la un alt act brutal, ucenicul e snopit în bătaie cu furie și fără vină. Din nefericire, astfel de întîmplări violente sînt descrise foarte vag în original – voi fi silit să le redau cu minuțiozitate, și, dacă o să fiu acuzat că n-am respectat romanul scriitorului turc, voi spune că nici n-aș fi putut. În definitiv țara noastră, supra-numită Grădina Maicii Domnului, a fost în stăpînire otomanilor vreo patru sute de ani în care s-au petrecut evenimente groaznice ce nu pot fi ignorate cu ușurință, sau pot, dacă autorul este un beneficiar al veacurilor de oprimare, adică-i plac sarailile.